

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno diplomanta: Pavlína Černá

Téma a rozsah práce: **Předběžné opatření v mezinárodním právu procesním** (62 s. vlastního textu resp. 73 s.).

Datum odevzdání práce: červen 2012

1. Aktuálnost (novost) tématu:

Diplomantka se ve své práci zabývá ryze procesní otázkou, která není navíc v mezinárodním právu příliš zpracována. Předběžné opatření je velmi důležitým institutem mezinárodního práva procesního, které umožňuje příslušnému mezinárodnímu soudu či tribunálu zajistit účinné soudní řízení, ve kterém je jedním ze základních požadavků zachování právního a faktického postavení stran sporu až do vynesení konečného rozhodnutí. Bez toho, že by mezinárodní tribunály neměly možnost zajistit důkazy nebo přijmout efektivní rozhodnutí, by nemohlo dojít ke spravedlivému rozhodnutí, ale naopak účel řízení by mohl být zmařen. Skutečnost, že otázka konzervace či fixace postavení stran není v mezinárodním soudním nebo rozhodčím řízení příliš jednoduchá, je všeobecně známá. Problém není ani tak v nedostatečné právní úpravě na mezinárodní úrovni, ale v tom, že v mezinárodním soudním a arbitrážním řízení je rozhodováno zpravidla o právech a povinnostech svrchovaných států, mnohdy složených a že implementace předběžných opatření naráží někdy na neochotu států jednat promptně nebo na těžkopádnost při předávání takových procesních rozhodnutí příslušným vnitrostátním orgánům případně na nedostatcích ve vnitrostátní úpravě upravující vnitrostátní implementaci a aplikaci mezinárodních závazků. Jiným významným důvodem bývá rovněž mezinárodněprávní nihilismus. To však neznamená, že by neexistovaly ještě další důvody, pro které se institutu předběžného opatření v mezinárodní judičiální praxi příliš nevyužívá. Narozdíl od mezinárodní praxe a relativně bohaté literatury, není traktované problematice na vnitrostátní úrovni věnována příliš velká pozornost. Ne jinak tomu je v právu českém.

Diplomová práce je přehledně rozdělena do pěti kapitol. Účelem první kapitoly je čtenáři stručně seznámit s pojmem předběžné opatření a jeho využitím v mezinárodním právu procesním a dále vysvětlit pojem tzv. vedlejší jurisdikce, který je v odborné literatuře s vydáním předběžného opatření úzce spjat. Druhá kapitola pojednává o uplatnění předběžného opatření v mezinárodním rozhodčím řízení. Pro správné porozumění institutu předběžné opatření v mezinárodním právu procesním je důležité věnovat pozornost mezinárodnímu rozhodčímu řízení, neboť právě v něm se nachází kořeny předběžného opatření v mezinárodním právu procesním. Hlavní důraz je v této kapitole kladen na rozhodčí řízení před Stálým rozhodčím soudem a úpravu předběžného opatření v Úmluvě o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států. Třetí kapitola se zabývá úpravou a aplikací předběžného opatření v mezinárodním soudním řízení s důrazem na Mezinárodní soudní dvůr a Mezinárodní tribunál pro mořské právo. Velkou pozornost je třeba věnovat právě judikatuře Mezinárodního soudního dvora, který ve své již šedesátileté praxi byl nucen vyřešit řadu sporných otázek, které vyvstaly spolu s žádostmi států o vydání předběžného opatření. Tato rozhodnutí se stala často podkladem pro rozhodování ostatních mezinárodních soudů a tribunálů. Jedním z nejvýznamnějších a zároveň nejzákladnějších sporů bylo, zda je soudem vydané předběžné opatření pro strany závazné. Odpověď na danou otázku podal Mezinárodní soudní dvůr až v roce 2001 v případě LaGrand, který je podrobněji rozebrán v této části. Neméně významná je i úprava předběžného opatření v Úmluvě OSN o mořském právu, která již z velké části vychází z rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora a řadu sporných bodů řeší již v článku 290 uvedené úmluvy, jež se předběžného opatření týká. Předběžné opatření v mezinárodním právu procesním je možné vydat pouze v případě, shledá-li mezinárodní soud či tribunál, že je příslušný v daném sporu, a odůvodňují-li jeho vydání relevantní okolnosti. Čtvrtá kapitola se proto podrobněji zabývá podmínkami, které musí být splněny, aby bylo možné předběžné opatření nařídit. Kapitola dále vysvětluje pojem jurisdikce *prima facie*, který byl poprvé použit Mezinárodním soudním dvorem a dnes je již neodmyslitelně spojen s předběžným opatřením. Ačkoli tribunál nebo soud rozhodne, že je v daném sporu příslušný, je oprávněn opatření vydat pouze v naléhavé situaci, kdy hrozí vznik nenapravitelné újmy. Poslední pátá kapitola si klade za cíl nastínit úpravu předběžného opatření v nejdůležitějších odvětvích českého právního řádu a zhodnotit, zda je současná platná právní úprava vyhovující. Práce je zakončena dostatečně obsáhlým závěrem, ve kterém autorka přehledně syntetizuje analyzovanou právní úpravu a judikaturu.

2. Náročnost tématu:

Cílem diplomové práce je, slovy předkladatelky práce, zhodnocení úpravy předběžného opatření v mezinárodním právu procesním na základě důkladné analýzy ustanovení vybraných mezinárodních úmluv a statutů mezinárodních soudů a tribunálů týkajících se předběžného opatření. Snahou je především nalézt pozitiva těchto úprav či naopak jejich nedostatky, u kterých je následně třeba zhodnotit jejich případné řešení v judikatuře jednotlivých soudů či tribunálů a pomocí indukční metody z nich vyvodit patřičné právní závěry. Na základě analýzy těchto ustanovení je třeba dále zjistit, zda znění zkoumaných ustanovení umožňují v praxi efektivní uplatnění předběžných opatření vydaných mezinárodními soudy či tribunály a zda se současný pohled na předběžné opatření výrazně odlišuje od původních představ. Účelem práce je dále srovnání jednotlivých odlišností či naopak podobností základních atributů předběžných opatření upravených v jednotlivých mezinárodních úmluvách a statutech. Na závěr je třeba zhodnotit, je-li možné nalézt paralelu v úpravě předběžného opatření v mezinárodním právu a v českém právním řádu především s ohledem na nejdůležitější atributy tohoto institutu a zároveň, zda je česká úprava předběžného opatření vyhovující.

Zpracování práce vyžadovalo důkladnou analýzu relevantní judikatury a platné mezinárodněprávní úpravy. Téma práce je proto možno považovat za relativně náročné, předkladatelka práce se musela důkladně seznámit s relevantní mezinárodní úpravou a kazuistikou v několika oblastech mezinárodního práva a posoudit ji se znalostí základních institutů mezinárodního smluvního práva s přihlédnutím ke specifickým jednotlivých mechanismů řešení sporů v příslušné oblasti, což nemusí být pro studenta právě jednoduché. Traktovanou materii se však diplomantce podařilo s přehledem analyzovat a syntetizovat ve srozumitelných závěrech.

3. Hodnocení práce:

Předložená práce je systematicky členěna, autorka se drží zvolené struktury, jazyková styl a formální úroveň jsou na velmi slušné úrovni, která přinejmenším zcela odpovídá požadavkům kladeným na obdobný typ prací, ale na řadě míst je i výrazně překračuje. Při zpracování vycházel diplomantka z poměrně značného množství primárních a sekundárních zdrojů, které standardně cituje. V práci se nebojí kriticky hodnotit jak stávající právní úpravu, tak

rozhodovací praxi. Na práci resp. na stylu zpracování patrné zaujetí, s nímž byla diplomová práce napsána a je zjevné, že si prokazuje schopnost přehledně zpracovat jakoukoliv zvolenou materii.

4. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Žádné zvláštní připomínky k ní nelze mít, s ohledem na doporučený rozsah diplomových nelze pochopitelně práci zpracovat do nemenších podrobností. To však není nikterak na závadu a zpracování tématu je vyvážené a dostačující.

Otázkou pro ústní obhajobu je, jak je zabezpečen výkon předběžného opatření mezinárodního judiciálního orgánu v českém právu a jaký je zásadní rozdíl mezi postupem mezinárodních tribunálů a vnitrostátních českých soudních orgánů při rozhodování o předběžné otázce.

5. Doporučení:

Závěrem bych rád uvedl, že celkově práci hodnotím kladně, doporučuji ji proto k ústní obhajobě.

V Praze dne 15. září 2012

Vladimír Balaš